

КРИЗА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПРОЯВИ І НАСЛІДКИ

У процесі професійного становлення особистості вагомую роль відіграють кризи професіоналізації.

Кризи професіоналізації – це періоди кардинальної перебудови професійної свідомості, що супроводжуються зміною вектору професійного розвитку особистості, переорієнтацією на нові особистісно-значущі професійні цілі. Породжуючи психічну напруженість, кризи професіоналізації стимулюють професійний розвиток особистості.

Вони можуть протікати короткочасно, бурхливо або поступово, без яскраво виражених змін у поведінці.

Одним із різновидів криз професійного становлення особистості є криза **професійного навчання**.

Психологічним **критерієм успішного проходження кризи професійного навчання у ВНЗ** виступає процес формування ставлення до себе як до суб'єкта діяльності, інтенсивний розвиток професійно важливих якостей.

До **проявів гострого переживання** студентом ВНЗ кризи професійного навчання слід віднести:

1) невдоволеність окремими навчальними предметами, якістю професійної підготовки;

2) втрату інтересу до навчання / професійної перспективи (мети, яка захоплює, підвищує пізнавальний інтерес до процесу навчання, привабливість майбутньої професії);

3) усвідомлення студентом невідповідності власних якостей тим якостям, які необхідні для успіху у професійній діяльності;

4) переживання студентом апатії, спустошення, розчарування, невизначеності, байдужості, тривоги;

5) появу бажання змінити професію, сумнівів щодо успішного професійного

майбутнього.

Криза професійного навчання призводить до **2 основних можливих наслідків**:

1) криза може сприяти особистому розвитку;

2) криза часом призводить до особистої деградації, коли людина не може вирішити власні внутрішні протиріччя і ці протиріччя «розділяють» її зсередини.

До основних **професійних деструкцій**, що породжуються кризою професійного навчання, слід віднести:

1) відставання, уповільнення професійного розвитку;

2) формування нереалістичних професійних цілей;

3) низька професійна мобільність майбутнього випускника ВНЗ;

4) погіршення раніше наявних професійних даних, послаблення професійно важливих якостей;

5) поява негативних якостей, відхилення від соціальних та індивідуальних норм професійного розвитку, що змінюють профіль особистості студента;

Загалом, зазначені професійні деформації (професійно небажані якості) порушують цілісність особистості, знижують її адаптивність, стійкість, негативно впливають на продуктивність навчальної діяльності студента.

Саме тому, особистість студента, яка гостро переживає кризу професійного навчання, потребує своєчасної психологічної підтримки та допомоги з боку кураторів академічних груп, викладачів, друзів-одногрупників, студентського активу. Компетентну допомогу у вирішенні даної проблеми можна отримати в психологічній службі університету (у консультативному, діагностичному та тренінговому форматі). Головне не залишатися осторонь!

*Керівник профорієнтаційного кабінету –
Л.А. Опанасенко*

ПРО ЗМІНИ СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ПРОФЕСІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

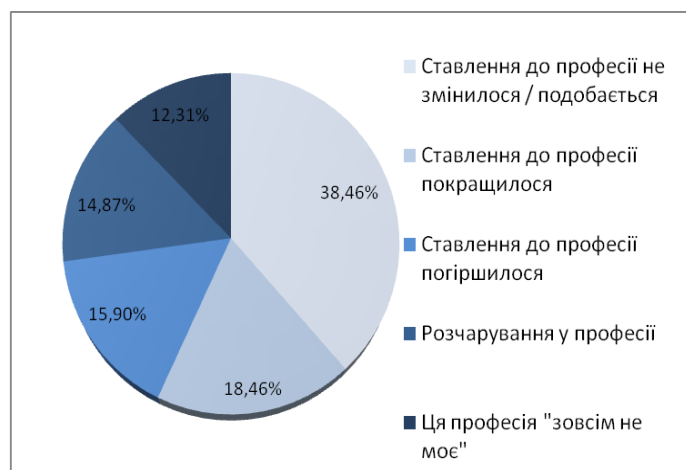

У грудні 2015 р. – січні 2016 р. в соціальній мережі «В Контакте» (офіційна група МНУ імені В.О. Сухомлинського) студентам, які ще не закінчили ВНЗ, було запропоновано надати відповідь на запитання, що стосувалося **зміни ставлення до професії під час їхнього**

навчання в університеті. В опитуванні взяли участь 195 респондентів.

Результати Інтернет-опитування

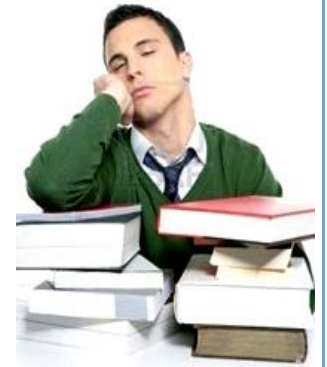
Варіанти відповідей	К-ть респондентів	У %
Під час навчання в університеті ставлення до професії не змінилося – професія подобається	75	38,46
Ставлення до професії змінилося в кращу сторону	36	18,46
Ставлення до професії змінилося в гіршу сторону	31	15,90
Розчарувався/лась у професії	29	14,87
Зрозумів/ла, що ця професія – «зовсім не моє»	24	12,31
Всього:	195	100

ЧОМУ У СТУДЕНТІВ НЕМАЄ БАЖАННЯ ВЧИТИСЯ

Розмова на тему: «Чому у студентів немає бажання вчитися» - актуальна, хвилююча і суперечлива як для викладачів, так і для студентів.

Далеко не кожен студент готовий стверджувати, що по справжньому прагне навчатися. Багато хто не хоче вчитися тому, що ще зі шкільних років взагалі **не любить вчитися**.

Загальновідомо, що сучасному студенту часом не хочеться навіть брати книгу в руки, не те щоб її прочитати... Іноді студент після кожного складного моменту кидає свій конспект та викрикує свою невдоволеність системою навчання найближчому неживому предмету...

Можливо, студенту просто **нецікава професія, яку він намагається опанувати**. За такої ситуації в його голові все частіше починає лунати питання на кшталт: «Що я тут роблю»? Роками не змінюючи спеціальність, на якій навчається, він усе більше розчаровується у своєму виборі, проте якось виконує завдання аби скласти сесію і «здобути хоч якусь освіту».

Для когось **оцінка є мірилом успіху**. Він не прагне здобувати знання в університеті – він прагне «свого визнання» у студентському середовищі. Знову і знову він використовує будь-яку нагоду і отримує хороші бали, а потім говорить: «Навіщо мені цей диплом?».

Хтось **нещодавно пережив неприємні події у своєму особистому житті** (втрата коханої людини чи розлучення з нею, конфлікти з рідними, матеріальні труднощі і т.д.). Навчання за такої ситуації взагалі може втратити всю свою привабливість.

Іноді **проблема фокусується і на викладачеві**, який не зміг захопити студента «магією» своєї викладацької діяльності, змістом навчальної дисципліни. Недарма кажуть: «Смак до смачної їжі прищеплює смачна їжа».

Мабуть, бажання студента навчатися дуже дивний феномен: воно начебто є, але часом здається зовсім відсутнє. Проте в силах кожного змінити ситуацію на краще!

Студент-волонтер (4 курс, спеціальність «Соціальна педагогіка») – С. Цветков

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ, ЯКІ «ВБИВАЮТЬ» ПРАГНЕННЯ ПРАЦЮВАТИ ЗА ФАХОМ

Сьогодні досить часто доводиться чути про те, що люди, які навчаються у ВНЗ і прагнуть отримати повну вищу освіту за певним фахом, не планують у майбутньому житті пов'язувати свою роботу з обраною спеціальністю.

Усе частіше стають поширеними випадки, коли випускники вишу із гуманітарною освітою влаштовуються працювати на посади, які пов'язані з числами і розрахунками, у той час як фахівці з технічною спеціальністю знаходять себе у соціальній сфері...

Нерідко до університету вступають абітурієнти з вищою освітою з бажанням опанувати нову спеціальність, яка, або зовсім не пов'язана з їхнім попереднім професійним вибором, або навіть протилежна йому (маючи досвід роботи у сфері, яка віддалена від обох професій: і вже здобутої і майбутньої).

Ситуація такого «нелогічного» працевлаштування не може не викликати питання: «У чому ж причина?», не обурювати і не турбувати.

Однією з причин відсутності прагнення працювати за фахом є **розчарування студента у виборі професії**. Нажаль дуже часто уявлення абітурієнта про професію зовсім не співпадають із реальними професійною діяльністю. Іноді вибір професії здійснюється «наосліп»: важливо просто здобути вищу освіту... У такому випадку студенти досить часто втрачають інтерес до професії ще на етапі навчання (первинної професійної адаптації).

Поширеною причиною відмови працювати за фахом є й те, що абітурієнт, вступаючи до ВНЗ, має **низький рівень мотивації до навчання**. Протягом усього періоду здобуття вищої освіти він не може похизуватися академічними успіхами і як наслідок – слабкий рівень професійної підготовки, несформованість необхідних професійних компетенцій, недостатній рівень розвитку професійно важливих якостей. Все це породжує невпевненість у собі і у своїх професійних можливостях. Такий випускник відчуває **серйозні труднощі стосовно власної профієнтичності**.

Нещадно «вбиває» бажання працювати за фахом **негативний досвід знайомства з професією на практиці**, а саме:

- 1) «відкриття» студентом її специфічних труднощів, гостре проживання власної неготовності або неспроможності їх долати;
- 2) відсутність яскравих позитивних прикладів професійних досягнень серед представників професії, з якими знайомиться і взаємодіє студент;
- 3) розчарування відсутністю можливості швидкого кар'єрного росту, умовами й оплатою праці тощо.

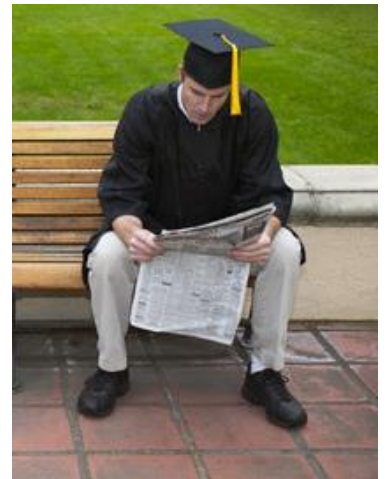
Вагомий вплив на особистість студента та його професійні цілі здійснюють **нові інтереси і захоплення**. Знайомство з новими сферами трудової діяльності здатне «перевернути» уявлення людини про її майбутнє, кардинально змінити вектор професійних прагнень.

Звичайно, є й інші психологічні фактори, які нівелюють бажання працювати за фахом, проте вірю, що дана проблема не залишиться поза увагою соціуму, адже ефективно її вирішення активно сприятиме у створенні потужної української еліти, вихованні високоосвічених громадян, справжніх професіоналів своєї справи.

Бажаю всім студентам університету не втрачати віру у свою професію і власний успіх у ній, що неодмінно принесе і користь, і задоволення.

Студент-волонтер (4 курс, спеціальність «Психологія») –

С. Крамаренко

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

Починаючи з жовтня 2015 р. по грудень 2015 р., з метою вивчення провідних мотивів вибору професії сучасних старшокласників профорієнтаційним кабінетом Психологічної служби МНУ імені В.О. Сухомлинського було організовано і проведено дистанційне діагностичне дослідження.

У дослідженні взяли участь старшокласники 7 загальноосвітніх шкіл Миколаївської області (всього 136 респондентів, які навчаються у 9-11 класах).

За результатами дослідження було встановлено, що провідними мотивами вибору професії є:

- **внутрішні індивідуальні значимі** (67% опитаних);
- **зовнішні позитивні мотиви** (81% респондентів).

Серед внутрішніх індивідуально значимих мотивів найбільшими показниками вирізняються:

- **матеріальний** (46% продіагностованих старшокласників);
- **утилітарний мотив вибору професії** (40% учнів, які взяли участь у дослідженні).

Найменш привабливим для старшокласників виступає **мотив, пов'язаний зі змістом праці** (10% опитаних).

Термінологічний словник

Утилітарний мотив – прагнення керувати людьми, роботи у місті, легкої праці у чистих і зручних умовах.

Матеріальний мотив – прагнення отримувати певні блага.

Пізнавальний мотив – прагнення до оволодіння спеціальними знаннями, пізнання змісту конкретної професійної діяльності.

Творчий мотив – прагнення бути оригінальним у роботі, здійснення відкриттів, отримання можливості для творчості.

Престижний мотив – прагнення отримати професію, яка цінується серед знайомих, дозволяє досягти хорошого суспільного положення, забезпечує швидкий кар'єрний ріст.

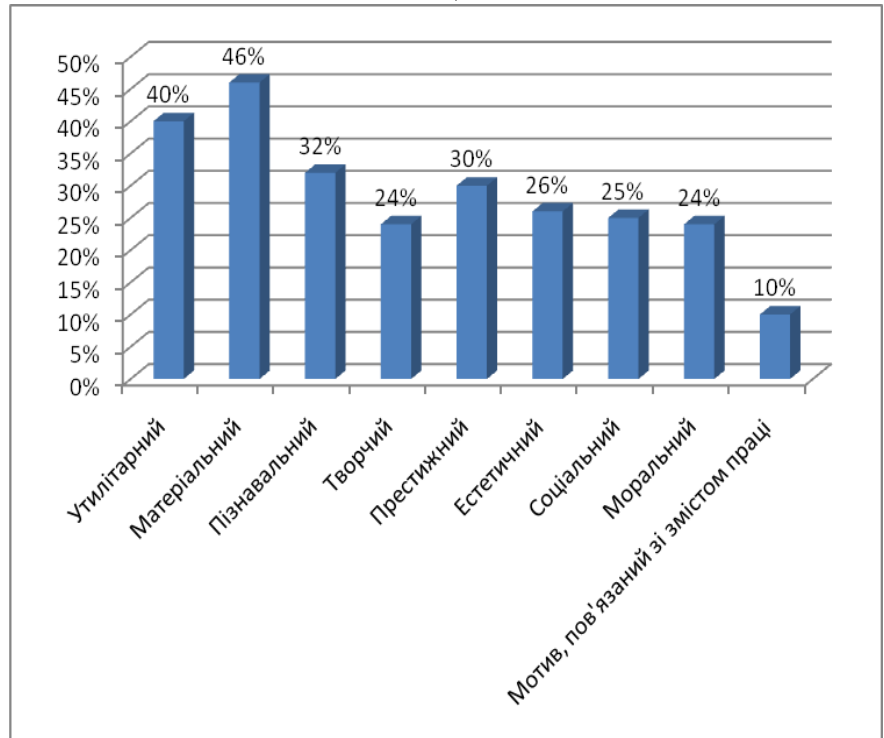
Естетичний мотив – прагнення естетичної праці, отримання відчуття радості від діяльності.

Соціальний мотив – бажання своєю працею сприяти суспільному розвитку, соціальна направленість професійної діяльності.

Моральний мотив – прагнення удосконалити свій внутрішній світ, розвинути моральні якості.

Мотив, пов'язаний зі змістом діяльності – прагнення пізнати процес діяльності.

Провідні мотиви вибору професії у старшому шкільному віці

УВАГА!!! Протягом лютого 2016 р. волонтерами Психологічної служби МНУ

імені В.О. Сухомлинського будуть організовані **тренінги профідентичності**, спрямовані на подолання негативних проявів кризи професійного навчання.

Деталі за телефоном: 050-243-02-03, 097-910-94-61 – керівник психологічної служби **І.М. Кучманіч**

